

pine minder doelmatig was, op het voorbeeld van Prof. VON STELLWAG, meer algemeen behoorde beproefd te worden.

Dr. J. HANLO.

BOEK AANKONDIGING.

Mémoire sur la Puce pénétrante ou Chique, par G. BONNET, Médecin de première Classe de la Marine. Avec deux planches gravées. Paris, J. B. BAILLIÈRE ET FILS, 1867 (102 blz. 8°.).

Dit kleine geschrift, dat, hoezeer ook afzonderlijk uitgegeven, geplaatst is in de *Archives de Médecine navale*, Tome VIII, verdient ten volle eenige vermelding in dit *Tijdschrift voor Geneeskunde*, en strekt den schrijver tot eer, terwijl het vroeger min goed gekende bijzonderheden omtrent dit bijkans mikroskopische insekt aan het licht brengt; het zal ook in de geschiedenis der insektenkunde niet onopgemerkt blijven. Een verblijf van drie jaren in Fransch Guyana, als Geneesheer van de eerste klasse bij de Zeemagt, heeft den Heer BONNET gelegenheid gegeven om nieuwe onderzoekingen te ondernemen over de geschiedenis, de levenswijs en het inwendig maaksel der *Chique*. Bijkans alle reizigers in tropisch Zuid-Amerika, waaronder het genoeg zij MARCGRAVE en ULLOA te noemen, hebben er melding van gemaakt. Het is een parasiet, die door zijne aanwezigheid onder de huid, ontsteking, verzwering, somtijds gangreen en langdurige, bijkans ongeneeslijke fistels veroorzaken kan.

De naam, dien dit insekt in de wetenschap draagt, is sedert LINNAEUS gebleven *Pulex penetrans*. In de 12de uitgaaf van het *Systema Naturae*, de laatste die de groote LINNAEUS zelf bewerkte, komt het diertje onder dien naam voor (Holmiae, 1767, Tom. I, Part II, pag. 1021), en het is eene onverklaarbare tegenstrijdigheid en blijkbare onjuistheid, wanneer de Heer BONNET in zijn kort verslag van de geschiedenis van zijn onderwerp zegt: "La chique ou puce pénétrante avait été classée par LINNÉE sous le nom de *Pulex penetrans* dans le genre *Acarus*." Reeds CATESBY had in zijne *Natuurlijke Geschiedenis van Carolina*, waarin hij het dier afbeeldt (Plaat 10, fig. 3), het als *Pulex cutem penetrans* beschreven. In vele opzigten wijkt het echter van de gewone vloot, *Pulex irritans*, af, hetgeen aan GUÉRIN-MÉNEVILLE aanleiding gaf om het onder den naam van *Dermatophilus* en aan WESTWOOD om het onder dien van *Sarcopsylla* als eigen geslacht te onderscheiden.

Het is bij dezen arbeid te betreuren, dat de schrijver niet beter met de litteratuur van zijn onderwerp bekend was. Zulks kan men reeds eenigermate vermoeden uit hetgeen hij, volgens het bovenstaande, over de rangschikking bij LINNAEUS zegt. Blijkbaar werd het mij ook nog, daar BONNET aan het einde van zijne Verhandeling eene zoogenoemde *Bibliographie* heeft toegevoegd (blz. 98, 99), waarin ik WESTWOOD, *Arcana entomologica*, vond aangehaald. Ik bezat dat werk, sedert geruimen tijd, maar herinnerde mij niet, dat daarin over *Pulex penetrans* gehandeld werd. Vruchteloos zocht ik dan nu ook in de twee deelen naar één enkel woord over ons parasitisch insekt. Minder bevreemdend, ja zelfs zeer ligt verklaarbaar moet men het noemen, dat Prof. H. KARSTEN'S Bijdrage hem onbekend bleef (*Beitrag zur Kenntniss des Rhynchoprion penetrans. Mit 2 Tafeln. Bulletin de la Société impériale des Naturalistes de Moscou. Tom. XXXVII, Seconde Partie. Moscou, 1864*), welke de beste ontleedkundige beschrijving is, die mij van dit insekt tot nog toe is voorgekomen. Intusschen stemmen vele der opgaven en vele

der figuren van BONNET met de opgaven en afbeeldingen van KARSTEN overeen, en bevestigen dus de verkregene uitkomsten, die bij het onderzoek van een voorwerp, dat slechts 1 m.m. groot is, natuurlijk eerst na het overwinnen van groote moeilijkheden te verkrijgen zijn. Hetgeen wij echter bij KARSTEN missen is de afbeelding van het masker en van de pop, die ons BONNET gegeven heeft; het masker komt met dat van *Pulex irritans* overeen, en door die bijzonderheid wordt op nieuw de juistheid bewezen om beide deze soorten, gelijk LINNAEUS deed, naast elkander te plaatsen. In het begin dezer eeuw twijfelden sommigen nog of *Pulex penetrans* wel eene volkomene gedaanteverwisseling onderging, zoo als *Pulex irritans*. OKEN heeft zelfs in 1815 in zijn *Lehrbuch der Zoologie* (Erste Abtheilung, pag. 402) *Pulex penetrans* bij Ixodes en dergelijke Acariden geplaatst, en zegt, zonder evenwel eene getuigenis van eenigen bekenden schrijver of waarnemer aan te halen, *Pulex penetrans*, „Sandfloh ist kein Floh, weil es sich nicht verpuppt und gehört wahrscheinlich zu den Milben.“ Dat overigens *Pulex penetrans* zoo dikwerf voor eene Acaride gehouden werd, is misschien alleen te verklaren, omdat in Zuid-Amerika ook Acariden voorkomen, die in de huid boren, de *Nigua* bijv.; door den vorm van het insekt wordt deze verwarring volstrekt niet verklaard.

Wij maken op dit klein geschrift van BONNET ook onze Officieren van Gezondheid opmerkzaam, die, in de West-Indische Koloniën langeren of korteren tijd vertoevende, iets tot opheldering van dit onderwerp zouden willen bekend maken. Bij het onderzoek kan dit boekje hun tot handleiding verstrekken.

Leiden, Januarij 1868.

J. VAN DER HOEVEN.

B E R I G T E N .

BUITENLAND.

LONDEN. — Het cijfer der geboorten bedroeg alhier gedurende 1867 112,264 tegen 107,992 in 1866 en dat der sterfgevallen 70,588 tegen 80,129 in 1866. De sterfteverhouding op 1000 inwoners beantwoordde gedurende 1867 voor Londen en Bristol aan 23, voor Birmingham aan 24, voor Sheffield en Hull aan 25, voor Leeds, Edinburgh en Dublin aan 27, voor Salford en Glasgow aan 29, voor Liverpool aan 30 en voor Newcastle on Tyne en Manchester aan 31.

Dr. J. HANLO.

— Onder de sterfgevallen, die de Geneeskundigen mogen interesseren, behoort voor de Engelsche collega's en misschien ook voor ons dat van ROBERT WARINGTON. Hij had in de school van TURNER en THOMSON de Chemie beoefend en het was bij de chemische bereiding van geneesmiddelen, dat zijne aandacht getroffen werd door de merkwaardige eigenschappen der tot dus verre als onbruikbaar weggeworpen glycerine. Bij de bereiding van empl. plumbi begreep WARINGTON, dat dit vocht de moeite van het bewaren wel waard was; hij spaarde het op en deed zijne medische vrienden de eigenschappen er van opmerken, die er eerst voor het bewaren van mikroskopische praeparaten gebruik van maakten en later er hoe langer hoe meer therapeutische waarde aan hechtten. De glycerine uit de zeepziederij kon, wegens haar vuile reuk, niet dienen, maar weldra kreeg men van PRICE'S Candle Company een der beste soorten van glycerine, die tegenwoordig op de markt te vinden is. Niet onbillijk is de erkenning van de diensten, die WARINGTON, door het leeren waarden der glycerine, aan de Geneeskunst heeft bewezen.

†.

BERLIJN. — De Berliner Medicinische Gesellschaft heeft zich met eene petitie tot de Hooge Regering, tot het verkrijgen of der geheele opheffing der „Medicinal-